

W poszukiwaniu utraconej pamięci

W Wieliczce umacnia się zachowana pamięć o Żydach, którzy żyli tu jako społeczność przez kilkaset lat, do 27 sierpnia 1942 roku. Temat ten rósł w siłę także w wydawnictwie Żyznowski. W naszej pierwszej książce, wydanej w 2005 roku: „Sierca. Dach Wieliczki”, jeden z dwóch autorów, Bogusław Krasnowolski, poświęcił Żydom kłaśnieńskim sporo uwagi, ale wtedy nie powstała jeszcze w naszych głowach myśl, że tutejsi Żydzi zasługują na wiele więcej. Pojawiła się ona podczas zbierania materiałów do naszej trzeciej książki „Wieliczanie na opisanych fotografiach” autorstwa Wiesława Żyznowskiego. Żydzi wielicy nie dają się pominąć, jeśli do historii wieliczian podejść rzetelnie. Ta konkluzja doprowadziła do powstania monografii „Żydzi Wieliczki

Prof. Aleksander Skotnicki i Urszula Żyznowska podczas otwarcia wystawy „Żydzi wielicy na uratowanych i powojennych fotografiach”, Stradomskie Centrum Dialogu w Krakowie, 5 lipca 2014 r.

i Klasna, 1872–2012” – teksty i fotografie w opracowaniu Urszuli Żyznowskiej i Anny Krzeczowskiej.

Rośnie zaangażowanie władz miasta w rozwijanie pamięci o byłych żydowskich mieszkańcach Wieliczki i ich kulturze. W siedemdziesiąt rocznicę przymusowego wywiezienia Żydów z Wieliczki odsłonięto w Rynku Górnym tablicę upamiętniającą to wydarzenie. Władze uporządkowały także kirkut w Grabówkach i zorganizowały sesję z odczytami. Głos zabrali: burmistrz Artur Koziół, prof. Uri Shmueli, mieszkający w Izraelu uratowany z Zagłady w Wieliczce, i inni prelegenci. Urszula Żyznowska zaprezentowała wspomnianą wyżej monografię o Żydach wielickich. Władze miasta nie odmawiają także współpracy Gminie Żydowskiej z Krakowa w rekonstrukcji i – z czasem być może nawet – rewitalizacji tzw. Wielkiej Synagogi położonej w Kłaśnie (każdy z wieliczian powiedziałby: „na Kłaśnie”).

Dr hab. inż. arch. Andrzej Gąszoł z prelekcją na temat Wielkiej Synagogi na Kłaśnie podczas wernisazu wystawy „Żydzi wielicy na uratowanych i powojennych fotografiach”, Stradomskie Centrum Dialogu w Krakowie, 5 lipca 2014 r.

Wernisaz wystawy „Żydzi wielicy na uratowanych i powojennych fotografiach”, Stradomskie Centrum Dialogu w Krakowie, 5 lipca 2014 r.

Tak burmistrz Wieliczki Artur Koziół, jak i starosta wielicki Jacek Juszkiewicz objęli honorowym patronatem i współfinansowali poświęconą Żydom Wieliczki i Klasna wystawę wydawnictwa Żyznowski, którą otwarto 5 lipca b.r. w Stradomskim Centrum Dialogu w Krakowie. Wystawę dedykowaliśmy byłym żydowskim wieliczanom, do których dotarliśmy podczas prac nad książkami i w ten sposób w pewnym sensie odzyskaliśmy ich dla Wieliczki. Wystawę wsparł i jako gospodarz otworzył prof. Aleksander Skotnicki. Wspominał on między innymi, że Wieliczka może być dumna, iż niejeden spośród jej żydowskich synów, którzy przeżyli Zagładę, osiągnął dużo w szerokim świecie, żeby wspomnieć tyl-

Urszula Żyznowska oprowadzająca po wystawie „Żydzi wielicy na uratowanych i powojennych fotografiach”, Stradomskie Centrum Dialogu w Krakowie, 5 lipca 2014 r.

ko uznanego krystalografa prof. Uriego Shmueli, sędziego Natana Kleinbergera, literatów Marię Perlberger-Shmuel i Józefa Rozewicza, wynalazcę Joachima Wimmera. Dodajmy od siebie, że Wieliczka byłaby być może dumniejsza, gdyby te i inne osiągnięcia powstały i zostały na miejscu. Wydawnictwo Żyznowski chciałoby przy pomocy wystawy dowieść między innymi, że zasięg zachowanej pamięci o Żydach Wieliczki i Klasna nie jest jeszcze wystarczający. Pozostaje dużo pracy do zrobienia, zarówno historyograficznej i literackiej, jak i rekonstrukcyjnej archeologiczno-budowlanej, im większe i bardziej różnorodne grono ją wykona, tym lepiej. A kiedy zostanie ona już wykonana, być może Wieliczka zasłuży na miano miejsca poprawnie zachowującego pamięć o swoich byłych mieszkańcach – Żydach. Urszula i Wiesław Żyznowscy

Wiceburmistrz Urszula Ruszczyńska (postulka), sekretarz Adam Panuś i Urszula Żyznowska podczas wernisazu wystawy „Żydzi wielicy na uratowanych i powojennych fotografiach”, Stradomskie Centrum Dialogu w Krakowie, 5 lipca 2014 r.